

ARBEJDER HISTORIE

TIDSSKRIFT FOR HISTORIE, KULTUR OG POLITIK

NR. 1 2018

SFAH

Arbejderhistorie – Tidsskrift for historie, kultur og politik

Udgivet af Selskabet for Arbejderhistorie (SFAH)

SFAH, Rømersgade 22, 1362 Kbh. K – sfah@sfah.dk – www.sfah.dk

ISSN/0107-8461/ISBN 87-87739-55-0

© SFAH og forfatterne

Arbejderhistorie udgives med støtte fra Forskningsrådet for Kultur

og Kommunikation samt SFAH's støttemedlemmer:

3F Industri Vestegnen, Dansk Metal, FOA – Fag og Arbejde, LO – Landsorganisationen i Danmark,

LO Storkøbenhavn, Murerarbejdsmandenes Klub Aarhus, Rør- og Blikkenslageres Fagforening af

1873, Socialistisk Folkeparti og Socialpædagogerne.

Årligt kontingent (inkl. Arbejderhistorie nr. 1-2): ordinært medlemskab 425 kr.,

internationalt medlemskab 525 kr, studentermedlemskab 275 kr. og

støttemedlemskab 2.125 kr.

Illustrationerne i tidsskriftet stammer fra Arbejdermuseet & ABA's samlinger,

med mindre andet er angivet.

Arbejderhistorie indekseres i bibliotek.dk og bringes i Historical Abstracts.

Skriv til os!

Redaktionen modtager gerne forslag til artikler, essay, debatindlæg og anmeldelser.

Det bestræbes at finde rettighedshavere til illustrationer. Evt. krænkelse af ophavsretten er derfor utilsigtet.

Layout: Anne Houe

Tryk: Eks-Skolens Trykkeri ApS

Oversættelse af abstracts: Steve Parsons og forfatterne

Forsideillustration:

Reklame for Stjerne Øl, Arbejdernes bryggeri Stjernen, fra *Arbejdernes Almanak* 1915

FORORD

Redaktionen

**Anette Eklund Hansen, Jesper Jørgensen
og Astrid Elkjær Sørensen**

Historieskrivningen er farvet af sin tid. Spørgsmålene, der stilles til fortidens kilder, udspringer direkte eller indirekte af aktuelle problematikker, som vi ønsker at blive klogere på. Det samme gør sig gældende for dette nummers artikler, der på hver deres måde relaterer sig til nutiden og sætter den i perspektiv.

Medierne har i marts måned bragt mange indslag om giftangrebet på den tidligere russiske dobbeltagent Sergej Skripal og hans datter i Salisbury i England, og mistanken retter sig naturligt mod Rusland. Det er jo set før, at fremmede magters efterretningstjenester gør det af med deres frafaldne spioner, og med åbningen af mange nye arkiver har historikere efterhånden også i stigende grad kunnet dokumentere sådanne gedulgte aktiviteter. Efter 1917 har det ikke mindst været netop Rusland/Sovjetunionen og Storbritannien, der bekæmpede hinanden gennem deres efterretningstjenester. Det er afsættet for dette nummers første artikel, *Sovjetægtefæller på hemmelig færd*, af Niels Erik Rosenfeldt og Julie Birkedal Riisbro. Her fortælles historien om spionægteparret Zarubin, der kom til København i 1927 og indledte en ny epoke i sovjetisk efterretningshistorie med såkaldte illegale, sovjetiske efterretningsresidenturer rundt om i verdens metropoler. Ægteparret opererede under dække på hemmelige missioner, der bragte dem fra København over Paris, Berlin og Shanghai til New York, inden de igen blev kaldt hjem til Moskva i slutningen af Anden Verdenskrig.

Næste artikel er skrevet af Ditte Lærkedahl Jensen og handler om sex – et evigt aktuelt emne. I artiklen *Den legitime seksuelle nydelse og rammerne for seksuelt samliv i starten af 1900-tallet* analyserer forfatteren fremstillinger af det heteroseksuelle seksualliv, som det blev formidlet i 12 seksualoplysende bøger på dansk i perioden 1900-1920 henvendt både til middelklassen og arbejderklassen. Bøgerne viser, hvordan det legitime seksualliv var knyttet til forestillinger om naturlighed og sundhed, hvor begge parter nydelse spillede en vigtig rolle. Synet på prævention og børnebegrænsning inddrages og på-

vises som vigtigt for et godt seksualliv. Klasseaspektet giver et indblik i, hvordan seksualitet blev knyttet til klassetilhørsforhold og forskellige opfattelser af det ideelle samfund.

Hanne Schaumburg behandler i sin artikel *Som sædvanligt?* forsørgelsesgrundlaget for kvinder i moderne tid i en undersøgelse af Randers, Grenaa og Ebeltoft 1787-1901. Kildegrundlaget er bl.a. folketællinger og erhvervs-tællinger fra den lange periode, og undersøgelsen viser hvor stor indsigt big data-metoden kan give i de almindelige kvindeliv, der ellers er svære at få greb om. Artiklen dokumenterer, hvordan kvinderne i de tre udvalgte byer, var en del af arbejdsstyrken over hele perioden. Interessant er det, at fordelingen på forsørgelsesgrundlaget ikke ændrer sig grundlæggende over tid på trods af industrialisering og urbanisering.

De to essays i dette nummer af Arbejderhistorie giver på hver deres måde stof til den nutidige debat om, hvad socialisme og (løn-)arbejdere er for nogle størrelser. Margit Bech Vilstrups essay er baseret på hendes forsvar for ph.d.-afhandlingen *Kampen om arbejderne – Arbejderbegrebets politiske historie 1750-2017*. Med udgangspunkt i partiernes brug af arbejderbegrebet i de seneste årtier diskuterer essayet, hvilke definitioner og afgrænsninger af 'arbejderne', der har været dominerende fra arbejderbegrebet blev et politisk begreb i midten af 1700-tallet til i dag. Interessant er påpejningen af, at definitionen af arbejderbegrebet har flyttet sig fra at være et klassebegreb til i dag, hvor arbejderen defineres, som en person, der går på arbejde i modsætning til arbejdsløse, kontanthjælpsmodtagere og syge.

I det andet essay giver Knud Knudsen en introduktion til den engelsk-amerikanske historiker Tony Judt, der døde i 2010. Essayet tegner et portræt af Judt, der især blev kendt for sit storværk om Europa efter Anden Verdenskrig og for sine kontroversielle historisk funderede vurderinger af vor tids moderne politik. I 1970'erne og 80'erne skrev han om fransk socialisme og fransk arbejderbevægelses historie, men udvidede senere feltet til europæisk og international historie. Sideløbende hermed bevægede han sig fagligt og politisk fra ungdommens venstrefløjsmarxisme til et ståsted, som han selv betegnede som "universalistisk socialdemokrat".

Hundredåret for den russiske revolution, spioner og den kolde krig er varme emner i historieforskningen, og det afspejler sig i sektionen af anmeldelser. Bøger med andre emner som borgerløn og behandlingen af de fattige i 1800-tallet bliver også anmeldt. Der er rig mulighed for inspiration til ny læsning.

Herefter følger en oversigt over indkøbet af udenlandsk litteratur i Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv i 2017 samt til sidst beretninger fra revolutionskonferencer afholdt i 2017 i henholdsvis København og Kazan, russiske Tatarstans hovedstad.